

conventum Regni Nostri, quem Piotrcoviae proxime^c habuimus¹, in quo edixeramus, ne quid in religione ad hunc usque conventum novaretur, nec possemus de eo iudicium constituere propter imminens Livonicum bellum, ad quod gerendum in Lituaniam proficiscendum Nobis fuit, necessario totam eius rei cognitionem atque iudicium ex sententia senatorum Regni Nostri ad proximum usque conventum Regni Nostri reiecimus suspendimus que. Ne quid vero interim, dum absumus, de religione in Regno Nostro a quopiam istius modi innovetur seu perpetretur longiusque progrediatur hominum licentia, edictum ea de re Nostrum ex sententia consiliariorum Nostrorum proponendum putavimus.

Mandamus igitur atque edicimus vobis omnibus superius nominatis constitutione videlicet Petricoviensi in comitiis praeteritis facta² ac legibus Nostris ad eam rem freti:

Principio ut omnes a blasphemii quibusvis in Deum Sanctaque Ecclesiae sacramenta, praesertim in sacrosanctum Eucharistiae sacramentum ac tremendum altaris sacrificium abstineant. Deinde ne quispiam vestrum ullos iam deinceps in Regno Nostro moths ac^d turbas excitare, coetus, conventicula, conventiones in urbibus, oppidis, arcibus, curiis, villis et possessionibus Nostris praetextu religionis quovis modo habere et celebrare neque in iis aut aliis quibuscunque quorumcunque hominum status et conditionis cuiusvis bonis ecclesias atque templa, in quibuscunque nunc antiquus hoc est Romanus religionis manet ritus, violare, aliquid inde tollere seu in alium statum atque formam quicquam ibi immutare et innovare, sacerdotesve et ministros templorum vexare, spoliare, pellere lisque vel pulsus vel morte extinctis alios in locum eorum sine auctoritate et institutione ordinariorum inducere seu ecclesiis ipsis praeficere, aut aliquam sibi potestatem et iurisdictionem in ecclesiis ipsis usurpare aliudve quidpiam agere, quod seditionem^e atque tumultum excitare inde possit, audeat.

Quod si quis contra hoc edictum Nostrum aliquid committere et facere ausus fuerit, id Nos non pro privata ordinis aut personae alicuius iniuria, sed pro Nostra auctoritatisque Nostrae Regiae offensione reputabimus in eumque tanquam violatorem auctoritatis Nostrae et pacis publicae turbatorem legitimo iuris ordine animadvertemus.

Datum Varssoviae in conventionem Regni generali, feria quarta post festum Sanctorum Trium Regum^f proxima, anno^g Domini MDLVII^h [13 I 1557] Regni vero Nostri XXVII^h. Ad mandatum Sacrae Maiestatis Regiae proprium^f.

VII. CONSERVATIO IUDEORUM CRACOVIENSIIUM IUXTA PRIVILEGIA EORUM NE PLUS AB EIS THELONEI NOMINE QUAM A CETERIS MERCATORIBUS EXIGANTUR [Z 4 STYCZNIA 1557 R.]

Sigismundus Augustus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus etc. Significamus praesentibus etc. Expositum esse Nobis per certos Nostros consiliarios Iudeorum civitatis Nostrae Cracoviensi nomine, quod tametsi omnes Iudei in Regno Nostro commorantes non aliter thelonea solvere sint astricti, quam more Christianorum civitatum et oppidorum in Regno Nostro. Quibus commorantur, ipsique ideo in solvendis theloneis a quibuscunque rebus et mercibus civibus et mercatoribus Nostris Cracoviensibus sint adequati ita, ut in quibuscunque Regni Nostri locis cives et mercatores Nostri a thelonei sunt liberi, ipsi quoque ad nulla thelonea solvendo sint obligati. Ut vero theloneum cives mercatoresque Cracovienses solvere teneantur Nobis est...^a et serenissimi olim domini Parentis Nostri et Nostris privilegiorum literis eisdem Iudeis concessis, supplicatum est per eosdem consiliarios Nostros ut dictos Iudeos Cracovienses iuxta literas et privilegia a Maiestate olim Paterna Nobisque concessa conservare dignaremur. Iusta itaque

^c W MK, t. 89: proximi (brak: habuimus). ^d atque MK, t. 90. ^e MK, t. 90 dodaje: contentionem. ^{f, g} W MK, t. 90 dalej: ut superius. ^h U V Bodniaka: 1557. ^h Ibidem: 27

^a Następuje wolne miejsce na jeden wyraz.

¹ Mowa o sejmie piotrkowskim 1555 r.; por. wyżej nr LXII.

² Por. wyżej, nr LXII, Wstęp; przyp. 4.

supplicatione dictorum consiliariorum Nostrorum pro ipsis Iudeis civitatis Nostrae Cracoviensis interpositae permoti observandum volumus ac statuimus, ut ubicunque in Regno Nostro cives et mercatores Nostri Cracovienses a solvendis theloneis sunt liberi et exempti, Iudeos etiam Cracovienses liberos et exemptos esse debere. Ubi vero mercatores Nostri Cracovienses ad solvenda thelonea sunt obligati, eadem thelonea ut Iudei quoque per Regnum Nostrum solvant, solveque teneantur, ita tamen, ne plus eiusmodi theloneum nomine ab aliis quam a Cracoviensibus Nostris mercatoribus exigatur. Quos quidem Iudeos ratione theloneorum in ea libertate et prerogativa conservamus et conservari ac gaudere volumus, qua cives Nostri et mercatores civitatis Cracoviensis utuntur et gaudent. Quare generoso Alberto Sepichowski theloneorum praefecto et aliis theloneorum quorumvis praefectis praesentibus et pro tempore existentibus in camerarium quarumvis notariis et loca tenentibus mandamus, ut iuxta hanc praerogativam Nostram circa solvenda thelonea ipsos Iudeos Cracoviensibus conservent et aliis quibuscunque theloneorum praefectis in Regno Nostro conservari faciant immo tueantur et defendent, secusque pro debito suo officio et gratia Nostra ne fecerint. Harum testimonio literarum quibus in fidem sigillum Nostrum praesentibus est appensum. Datum Warschoviae in conventionem Regni generali, feria secunda proxima ante festum Sanctorum Trium Regum [4 I 1557], anno quo supra.

VIII. LITTERAE RESTIUM

A. Primae restium litterae ad expeditionem bellicam generalem [z 2 stycznia 1557 r.]

Sigismundus Augustus Dei gratia Rex Poloniae etc. Universis et singulis palatinis, castellanis, dignitariis, officialibus, terrigenis, nobilibus, advocatis, scultetis et civibus ceterisque cuiuscunque status, condicionis et praecminentiae subditis Nostris bona quaecunque terrestria hereditaria et obligatoria possidentibus et ad expeditionem bellicam generalem de iure vel consuetudine Regni Nostri obligatis, sincere et fidelibus dilectis gratiam Nostram Regiam. Magnifici, generosi, nobiles et famati, sincere et fideles Nobis dilecti!

Gravibus Magistri atque Ordinis Livonici lacessiti iniuriis, necessario ad eas propulsandas vindicandasque arma capere, ob idque a Regno Nostro abesse cogimur. Ne tamen interim, dum absumus, hostes in illud, quibus undique est saeptum, adversi aliquid moliantur, praesertim cum non aliud quam occasionem eius invadendi expectare Nobis sit compertum, ex senatorum omnium sententia, petentibus id etiam a Nobis terrarum nuntiis, generalis bellica motio per Nos est decreta.

Hisce itaque primis restium litteris movendos vos duximus movemusque ac mandamus ab equis, armis ceterisque rebus omnibus, quae usus belli postulat, ut mature sitis parati, ut, cum res ipsa postulaverit et a Nobis tertiis restium litteris fueritis evocati, in quemcunque locum et quocunque tempore intra hunc et futurum conventum Regni ducere vos pro rei necessitate et belli ratione visum Nobis fuerit, sequi Nos instructi rebus ad bellum gerendum necessariis possitis. Interea tamen exerceri iudicia neque ulla ratione intermittere volumus, quousque tertiarum restium litterae a Nobis missae fuerint. Praesentes autem litteras alius ad alium viciniorem transmittat, ultimus vero ad capitaneum loci remittat, sub indignatione Nostra et bonorum confiscatione secus non facturi. Datum in conventionem generali Warszoviensi sabbato in crastino festi Circumcisionis Domini, anno Domini ut superius [2 I 1557]. Ad mandatum Sacrae Maiestatis Regiae proprium.

B. Secundae restium litterae [z 19 stycznia 1557 r.]

Sigismundus Augustus Dei gratia Rex Poloniae etc. Universis et singulis palatinis, castellanis, dignitariis, officialibus, terrigenis, nobilibus, advocatis, scultetis et civibus ceterisque cuiuscunque status, condicionis et praecminentiae subditis Nostris, bona quaecunque terrestria hereditaria et obligatoria possidentibus et ad expeditionem bellicam generalem de iure vel